

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie z protestu wyborczego K.N.

przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

z udziałem Prokuratora Generalnego, Przewodniczącego Państwowej Komisji
Wyborczej, Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w O.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 28 listopada 2019 r.

postanawia:

pozostawić protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

K.N. wystąpił z protestem wyborczym, w którym zarzucił organowi gminy T., że nie zawiadomił go o wykreśleniu „z rejestru wyborców w gminie T. i przeniesieniu do komisji w O.”. Wnoszący protest wyjaśnił, że posiada inny adres zameldowania na pobyt stały, inny zaś adres stałego zamieszkania. W październiku 2018 r. wystąpił z pisemnym wnioskiem o wpisanie do rejestru wyborców na obszarze gminy, gdzie stale zamieszkuje, co nastąpiło decyzją Wójta Gminy T. z 12 października 2018 r. Przed wyborami do Parlamentu Europejskiego w dniu 26 maja 2019 r. poinformowano go, że nie musi ponawiać wniosku o wpisanie do rejestru wyborców w gminie T., w konsekwencji tam też realizował swoje prawa wyborcze.

Jak wynika z treści pisma, we wrześniu 2019 r. wnoszący protest zmienił adres zameldowania na pobyt stały w O., nadal stale zamieszkując na obszarze gminy T.. Wskutek tej zmiany, 13 października 2019 r., w dniu wyborów do Sejmu RP i Senatu RP, wnoszący protest nie figurował w spisie wyborców w gminie T. – gdzie stale zamieszkuje – a tym samym nie mógł oddać tam swojego głosu. Wskazał, że nie był w stanie w dniu wyborów udać się do odpowiedniej komisji wyborczej właściwej ze względu na miejsce jego zameldowania na pobyt stały w O. Na tym tle zarzucił właściwym organom gminy T. oraz Prezydentowi O., że nie powiadomili go dokonanych zmianach w rejestrze wyborców, wskutek czego „przez urzędnicze zaniedbanie utracił prawo wyborcze”. Stwierdził również, że jeżeli odpowiednie organy w „tożsamy sposób utrudnili oddanie głosów innym wyborcom, to można przypuszczać, że w podobny sposób uniemożliwiono głosowanie wielu osobom”.

Państwowa Komisja Wyborcza (dalej: PKW), odnosząc się do przesłanego odpisu protestu stwierdziła, że nie spełnia on wymogów formalnych i w związku z tym powinien pozostać bez dalszego biegu. Wnoszący protest nie przedstawił żadnych dowodów dopuszczenia się popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom, ani też naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów. PKW podkreśliła również, że zgodnie z art. 22 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. 2019, poz. 684, dalej: k.wyb.), każdy może wnieść reklamację na nieprawidłowości w rejestrze wyborców. Kodeks wyborczy przewiduje również możliwość złożenia reklamacji w sprawie nieprawidłowości sporządzenia spisu wyborców (art. 37 § 1 k.wyb.).

Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w O. (dalej: Przewodniczący OKW) stwierdził, że przedłożony protest nie spełnia kryteriów przewidzianych w art. 82 § 1 k.wyb. Odnosząc się do sytuacji opisanej w proteście, Przewodniczący OKW wyjaśnił, że żaden z organów podejmujących działania w stosunku do wnoszącego protest nie naruszył prawa. Działania te realizowano na podstawie art. 18 § 8 k.wyb., zgodnie z którym, wyborcy będący obywatelami polskimi, zameldowani na obszarze gminy na pobyt stały są wpisywani do rejestru wyborców z urzędu. Przepis ten miał zastosowanie w stosunku do wnoszącego protest ze względu na to,

że we wrześniu 2019 r. zmienił on miejsce zameldowania na pobyt stały. Przewodniczący OKW podkreślił również, że Kodeks wyborczy przyznaje każdemu możliwość wniesienia reklamacji na nieprawidłowości w rejestrze wyborców, a w dalszej kolejności również prawo wystąpienia ze skargą do sądu rejonowego. Z tego względu przedłożony protest powinien zostać pozostawiony bez dalszego biegu na podstawie art. 243 § 2 k.wyb.

Zajmując stanowisko co do zasadności protestu wyborczego, Prokurator Generalny wyraził pogląd, że protest powinien zostać pozostawiony bez dalszego biegu, jako niespełniający wymogów formalnych określonych w art. 241 § 3 k.wyb. Prokurator Generalny stwierdził, że zarzut sformułowany w proteście nie dotyczy głosowania, ani ustalenia wyników głosowania czy wyników wyborów, lecz odnosi się do czynności podejmowanej przed wyborami. Kwestia umieszczania danej osoby w rejestrze wyborców nie wchodzi w zakres przedmiotowy protestu wyborczego. Wnoszący protest nie domagał się przy tym stwierdzenia przez Sąd Najwyższy nieważności wyborów do Sejmu i do Senatu. Jego protest nie zawierał zatem niezbędnego elementu i stanowiącego istotę protestu wyborczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Instytucja protestu przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ma podstawy konstytucyjne. Zgodnie z art. 101 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyborów na zasadach określonych w ustawie. Zasady te zostały określone w art. 82 i 83 k.wyb. oraz – w odniesieniu do wyborów do Sejmu – w art. 241-246, a w odniesieniu do wyborów do Senatu w art. 258 k.wyb.

Zgodnie z art. 82 § 1 Kodeksu wyborczego protest może zostać sformułowany przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby. Takie określenie protestu wyborczego koresponduje z brzmieniem art. 101 ust. 2 Konstytucji RP, a jego konsekwencją jest zawarty w art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb. zamknięty katalog zarzutów, na których można oprzeć protest. Są nimi: 1) dopuszczenie się przestępstwa przeciwko

wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalanie wyników głosowania lub wyników wyborów oraz 2) naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalania wyników głosowania lub wyników wyborów, mające wpływ na wynik wyborów.

Protest wyborczy skierowany przeciwko ważności wyborów wymaga zachowania formy pisemnej, a jego treść powinna obejmować sformułowanie zarzutów, o których mowa w art. 82 § 1 k.wyb., oraz przedstawienie lub wskazanie dowodów na ich poparcie.

Zgodnie z art. 243 § 1 k.wyb., Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniający warunków określonych w art. 241 k.wyb. Ponieważ przepis ten odsyła do treści całego art. 241 k.wyb., stąd też pozostawienie bez dalszego biegu może dotyczyć m.in. protestu, który nie został sformułowany przeciwko ważności wyborów do Sejmu (także - do Senatu, zgodnie z art. 243 § 1 w zw. z art. 258 k.wyb.) bądź też protestu, w którym wnoszący protest nie sformułował żadnego zarzutu odnoszącego się do naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalania wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów, oraz nie przedstawił lub nie wskazał dowodów, na których opiera swój zarzut.

2. W swoim piśmie, K.N. nie wnosi o stwierdzenie przez Sąd Najwyższy nieważności wyborów do Sejmu i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, wyborów w którymkolwiek okręgu wyborczym, czy też wyborów posła lub senatora. Nie formułuje również zarzutów, które mieściłyby się w zawartym w art. 82 § 1 k.wyb. katalogu naruszeń przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów. Już tylko z tych przyczyn protest należało pozostawić bez dalszego biegu na podstawie art. 243 § 1 k.wyb., ponieważ nie spełnia wymogów określonych w powołanym wyżej art. 241 § 1 w związku z art. 82 § 1 k.wyb..

Niezależnie od powyższego należy stwierdzić, że zarzut „pozbawienia wnoszącego protest prawa wyborczego”, do którego miało dojść wskutek „urzędniczego zaniedbania”, jest bezzasadny. Z okoliczności przywołanych w piśmie wynika, że wnoszący protest zmienił miejsce zameldowania na pobyt stały

we wrześniu 2019 r. W efekcie tej zmiany, zgodnie z art. 18 § 8 k.wyb., został wpisany z urzędu do rejestru wyborców na obszarze gminy, w której został wówczas zameldowany. W tej sytuacji zastosowano też § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 27 lipca 2011 r. w sprawie rejestru wyborców oraz trybu przekazywania przez Rzeczpospolitą Polską innym państwom członkowskim Unii Europejskiej danych zawartych w tym rejestrze (Dz.U. 2017, poz. 1316, ze zm.). Zgodnie z tym przepisem jeżeli wyborca zameldowany dotychczas na pobyt stały w jednej gminie i wpisany do rejestru wyborców na swój wniosek w innej gminie zostanie następnie zameldowany na pobyt stały w kolejnej gminie, urząd gminy dotychczasowego lub ostatniego miejsca zameldowania wyborcy na pobyt stały zawiadamia o tym urząd gminy, w którym wyborca był poprzednio wpisany do rejestru wyborców na swój wniosek, w celu usunięcia informacji dodatkowej z rejestru wyborców.

Biorąc powyższe pod uwagę dane wnoszącego protest zostały skreślone z rejestru wyborców, w którym był uprzednio ujęty na swój wniosek (art. 19 § 1 k.wyb.), czyli rejestru prowadzonego przez Wójta Gminy T. i z urzędu wpisane do rejestru wyborców w O., w miejscu w którym został zameldowany na pobyt stały we wrześniu 2019 r. Należy przy tym podkreślić, że informacja o możliwości zastosowania wspomnianej procedury została przekazana wnoszącemu protest w pouczeniu zawartym w decyzji wydanej przez Wójta Gminy T. 12 października 2018 r., której odpis dołączono do protestu. W pkt 2 pouczenia wyraźnie wskazano, że „w przypadku zmiany zameldowania na pobyt stały osoba jest wykreślana z tutejszego stałego rejestru wyborców – z adresu, pod którym została którym była wpisana na własny wniosek zaś umieszczona z urzędu w stałym rejestrze wyborców pod adresem nowego zameldowania na pobyt stały”. Zmieniając miejsce zameldowania na pobyt stały wnoszący protest powinien zatem ponowić wniosek o dopisanie do rejestru wyborców w miejscu stałego zamieszkiwania (art. 19 § 1 k.wyb.). Brak ujęcia go w tym rejestrze nie wynikał z błędnego działania organów prowadzących rejestr, ale z niepodjęcia przez wnoszącego protest kroków przewidzianych w Kodeksie wyborczym po tym, jak w krótkim czasie przed dniem wyborów zmienił on swój adres zameldowania na pobyt stały.

W badanej sprawie nie można też mówić o „urzędniczym wprowadzeniu w błąd”. Przed wyborami do Parlamentu Europejskiego wnoszący protest został prawidłowo poinformowany o tym, że dokonany uprzednio (w październiku 2018 r.) wpis do rejestru wyborców nie będzie modyfikowany, a dla jego ważności nie wymaga się – w istniejących wówczas okolicznościach – podejmowania dodatkowych działań. Wyjaśnień tych udzielono przy braku informacji ze strony wnoszącego protest o zamiarze zmiany miejsca zameldowania na pobyt stały, która to okoliczność radykalnie zmieniała sytuację, skutkując wpisaniem składającego protest do innego rejestru wyborców.

W powyższych względów, działając na podstawie art. 243 § 1 k.wyb., Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.